List 39. **NOVICE** Tečaj XXXI.

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi poli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 24. septembra 1873.

Obseg: Predivstvo na Kranjskem. (Dalje.) — Gospodarjem, kteri imajo čisto pleme Sufolških prešičev. — Gribeljsko polje i grad Podbrežje. (Konec.) — Najnovejša slovenščina. — Volitvene zadeve. — Slovensko slovstvo. — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Predivstvo na Kranjskem.

Spisal Piskár.

(Dalje.)

Ozrimo se zdaj nekoliko v druge dežele; poglejmo, kakošen pridelek imajo drugod, in primerjajmo potem naš pridelek z unim.

Vzemimo primere na Angleškem, v Belgiji, na Nemškem in na Českem. To pa nekaj za to, da vidimo, koliko smo še mi za unimi, in koliko so si dežele med seboj različne, nekaj pa zato, da vidimo, kako drugod stroške računajo.

A. Angleško. *)

Na Angleškem in posebno na Irskem, kjer so po nevtrudni marljivosti in vstrajnosti v predivstvu za Belgijanci najdalje dospeli, in so si po posnemanji Belgijske metode vredili lastni način pridelovanja prediva, imajo sledeče pridelke, kakor nam pripoveduje Mr. Charley v okolici Belfast.

Prostor: $5^1/_2$ Irskih akrov (acres), blizo $8^9/_{10}$ Angleških akrov (acres).

	funtov	šterlingov	šilingov
Najemščina in davki		19	—
Oranje zemlje in priprava . . .		13	—
Seme		11	—
Pletva, ruvanje, gojenje itd. . .		15	5
Izdelovanje na strojih		14	10
Skupni stroški .		72	15

Prodalo se je:

	funtov	šterl.	šilingov	penc.
32 centov 10 funtov za .		10	17	9
342 „ 22 „ za .		109	5	—
znese .		120	3	9

Vsega dobička, če stroške odračunimo, pride 47 funtov šterlingov, 8 šilingov, 8 penc.

To pride na aker (acre) 5 funtov šterl., 6 šil. in 7 penc. To je srednji pridelek na Irskem.

*) 1 acre = 160 □ ruth = 0·7031 Avstrij. orala. 1 quarter = 8 bushels = 8 galons = 4·7278 Avstr. vaganov. 1 cent = 112 funtov. 1 funt = 5·81 Dunajskih funt. 1 funt šterling = 20 šiling. 1 šiling = 12 pence. 1 funt šterling je nekoliko čez 10 gold. našega denarja.

Po tej primeri bi prišlo blizo 80 gold. našega denarja na Avstrijski oral čistega dobička.

Drugi primer nam pripoveduje Mr. Charley o pridelku na lastnih zemljiščih. To je pa še najboljši pridelek, ki se more pridobiti na Irskem, in vendar še ne doseže Belgijskega.

Prostor: 1 aker 2 ruth. angl.

Stroški:

	funt.	štrl.	šilingov	penc.
Oranje, globoko		—	12	—
Seme $2^1/_2$ bušlja (bushels) . .		1	16	—
Vlaka, pobiranje kamenja, sejanje in valjanje setve . . .		—	10	—
Pletva		—	6	3
Naprava bičja za vezanje . .		—	7	—
Ruvanje in vezanje		—	16	5
Vožnja na dvorišče in smukanje glavic		—	18	4
Vožnja k godilnici in vlaganje v godilnico		—	7	6
Izlaganje iz godilnice in spravljanje na belenje		—	5	6
Razgrinjanje na belenje . . .		—	11	8
Vzdigovanje iz belenja . . .		—	5	10
Vožnja na prostor, kjer se v kopice zlaga, zlaganje in pokrivanje z slamo		—	8	1
Vožnja k izdelovalnici . . .		—	4	6
Izdelovanje prediva		3	1	10
Vožnja iz izdelovalnice in prodaja		—	6	3
Zmletev glavic		—	3	3
Privažanje itd. pri glavicah . .		—	3	8
Najemščina in davki		2	5	—
Vsi stroški .		13	9	1

Prejemki:

	funtov	šterl.	šilingov	penc.
Prediva 64 funtov . . .	2		1	—
Prediva 864 funtov . . .	24		10	—
Odpadka 84 funtov . .	—		4	10
Glavic 60 bushels za pičo	1		10	—
Vsi dohodki .	28		5	10

Nam ostane dobička 14 funtov šterl., 16 šilingov in 9 penc.

Po takem pride čistega dobička na 1 aker 14 funtov šterl. in 13 šilingov.

To bi dalo v Avstrijski vrednosti blizo 215 gld. na en oral zemlje čistega dobička. To je do-

biček, ki ga samo Angleži znajo iz zemlje pridobiti si. Le Belgijanci so jim v tem še spredaj.

Tako je na Irskem.

B. Belgija. *)

Za predivstvo mnogozasluženi Rufin nam pripoveduje iz Belgije sledeči primer med mnozimi drugimi:

Na prostor nekoliko čez en hektar velik, se je vsejalo 4 hektolitre semena. Seme je bilo domače, lepo dozorelo.

Lanu se je gnojilo z gnojnico, prednik mu je bil oves in pred ovsom detelja. Zemlja je ilovica s peskom zmešana. Pridelek je bil sledeči:

Prejemki:

Prediva 601 kilogramov po $1^3/_4$ franka	$1051^3/_4$	frankov
Semena $10^1/_2$ hektolitrov po 30 frankov	315	„
Skupaj .	$1366^3/_4$	frankov

Stroški:

Semena 4 hektolitre po 40 frankov .	160	frankov
3kratno oranje in vlaka, na hektoliter 10 frankov	40	„
Pletva, ruvanje in gojenje, 40 ženskih in 10 moških dni; ženska po $^3/_4$ frankov, moški po $1^1/_2$ fr. .	45	„
Belenje, 10 ženskih dni	$7^1/_2$	„
Izdelovanje za 601 kilogr. po $^1/_5$ fr. .	$120^1/_2$	„
Drugi stroški	24	„
Skupaj .	397	frankov.

Če odračunamo zdaj stroške od prejemkov, nam ostane $969^3/_4$ frankov.

Ta primera bi dala v Avstrijski meri blizo 218 gold. čistega dobička na en oral zemlje.

Ta pridelek pa imajo v Belgiji le za prav srednjo mero. 270 gold. do 300 gold. na Avstrijski oral je v Belgiji kaj prav navadnega. Kdaj bomo mi le za polovico za njimi? (Dal. prih.)

Gospodarjem,

kteri imajo čisto pleme Sufolških prešičev,

daje odbor družbe kmetijske na znanje, da tudi letos, kakor prejšnja leta, bode iz državne podpore nakupil nekoliko mladih Sufolških mrjaščekov in svinjic, da jih v povzdigo te jako koristne reje potem našim gospodarjem za polovico kupne cene po poti očitne dražbe prodá.

Kdor tedaj ima take živinice kaj, 3 do 6 mesecev stare, pa popolnoma čiste Sufolške (ne mešane) krví in jo hoče družbi prodati, naj jej to naznani s pismom ali pa naj sam pride v pisarnico njeno (nad Bregom v Salendrovih ulicah št. 195) do 5. dne prihodnjega meseca ter pové, koliko mrjaščekov in koliko svinjic ima na prodaj, koliko so stari in po čim jih dá.

Ozir po domovini.

Gribeljsko polje i grad Podbrežje.

(Konec.)

Podava se potem z oskrbnikom gori, kjer je zopet takova prostorna veža, da bi se lahko precej veliko krdelce vojnikov tu vadilo. Zdajci mi pa pravi oskrbnik, da greva Burgsthalerjevo rodovino gledat.

Prehodivši štiri sobe prideva v sobo, kjer so bile slike one rodovine. Človek bi se jih vstrašil, ako ne bi bili na pergamentu malani. Velikanske podobe so to! Najstareji prededov Burgsthalerjevih s svojo soprugo sta na pergamentu slikana. Oba dolzih i po vse sivih las. Stari Burgsthaler se enači, kakor je na tej podobi, Valvazorju, kateri ga je že slikanega videl, samo da bolj star izgleda. Močno oklepje se na njem vidi i rujav plašč mu visi čez pleča — res impozantne podobe! Tudi sin njegov i njegova soproga sta jako velike postave; njegove roke so tako močne, da si mora človek res misliti, to so ti bili junaki, ki so znali vrat zaviti vsacemu sovražniku. O veliki moči rodovine se še dandanes pripoveduje, da jim ni bilo kar nič podkev prelomiti. Bral sem tudi enkrat v Valvazorji, da so ti vitezi rakom na sekirice žvižgali i da so iz Kupe prilezli i jih tako vlovili. I prosto ljudstvo ti bo ravno to povedalo. Dalje sem videl bolj mlado hčer, a tudi takove močne a lepe postave; drží ti mrtvo tico v roci i nekovo pripravo. Videti je tudi deček po vitežko napravljen; imel ti je tul i lok v roci ter napenjal struno. Podob druzih ni videti, razen enega duhovnika.

Ogledoval sem dalje bukve, katerih je bilo polni kot. Bile so latinske i nemške. — Drugi zgornji prostori bili so prazni i nič kaj zanimivega ne v njih.

Šla sva potem doli po stopnicah nekakovo generalijo gledat. Pravil mi je oskrbnik, ko prideva do prostrane sobane, da je tù bival nekdanji general ali vojskovodja tukajšnjega grada, i zato se to tako imenuje.

Malo bolj naprej je grajska kapelica. Tu je — pripoveduje mi oskrbnik — ko je gospôda ravno bila pri jedi, strela udarila ter poškodovala to kapelico; da bi jih pa Bog više ne kaznil, sezidali so znotraj trdnjave sv. Florijanu cerkev, ki pa je zdaj vsa podrta.

Ko se mi tega oči nasitijo, greva trdnjave gledat. Grad je turničast, le malo poslopja je ravnega. Od grada je na štiri vogle okrožno zidovje (Ringmauer) a jako prostrano. Prvo sem šel pogledat proti Kupi čez mala vrata, katera zapera debel zapah. Od todi se vidi šumeča Kupa, katera globoko doli valove dela, na uni strani Kupe je pa tako visok breg i tako hudo strm, da se večkrat kaka skala vtrga i telebi v globočino Kupe. Na tej strani je bilo gotovo nemogoče prelesti sovražniku v to zidovje.

Ko te naravne različnosti malo ogledam, podam se z svojim spremljevalcem v hleve, kateri so v sredi te trdnjave. Ti hlevi so mnogo služili v bran ob vojskinih časih. I prišla sva potem zopet na prosto, kjer se razvidi zidovje na drugi strani.

Tu sva ogledovala ječe, katere so marsikaterega požrle. Bile so pri trdnjavinih zidovih. Bile so dvoje: ene bolj lahke, a druge temne i jako strašne, iz katerih je malokdo še zagledal beli dan. Tako sem videl eno ječo, jako globoko pod zemljo, al ne da bi bila zidana kot druge, ona ti je bogme na okroglo iz same stalne skale; še le vrhu tega je zidovje. Lahke ječe so proti vodi, kjer je jako strmo, a težke so pa valje, ko se v trdnjavo pride.

Med ječami je zopet drugo poslopje, oskrbnik mi je pravil o njem, da so bile tù krčme, kajti niso hodili na večer ven iz trdnjave, vrata so bila pozaklenjena. I da se je tudi na večer vsega dobilo, kar so hoteli imeti, so navlašč imeli tri kmete, ki so notri krčmarili, ko pa ni bilo više tega treba, da bi imeli grajščaki svojo vojno, kupili so onim kmetom zemljišča, da so jih obdelovali.

Pregledal sem tako po vrsti vso poslopje; zahvalivši se oskrbniku za njegovo prijazno postrežbo odidem vesel nazaj v Griblje. Moj konj se je bil za tega

*) 1 hektar = 1·7374 Avstrijski oral. 1 hektoliter = 1·6259 Dunajski vagan. 1 kilogram = 1·7856 Dunajskega funta.

časa nasitil, prijatelj je prišel kmalu potem iz lova, i drdrala sva jo proti Črnomlji, — jaz vesel, da sem svojo nalogo izvršil i bival par ur v gradu starodavne snove, a on obilne divjaščine. Skubec.

Volitvene zadeve.

Volitve na slovenskem Koroškem.

Slovensko politično društvo „Trdnjava“ zedinjeno z državnopravno stranko z gorko besedo Slovencem priporoča, naj za poslanca v državni zbor volijo skušenega rodoljuba

gosp. **Andreja Einspielerja**, c. k. profesorja, deželnega poslanca in hišnega posestnika v Celovcu,

in pa gosp. **Ferd. Vigela**, posestnika na Ziljski Bistrici.

„Slovenci! volite oba vsi od kraja — volite vsacega enoglasno!“ — tako kliče volilni odbor svojim rojakom na Koroškem v osodepolnem tem trenutku, in mi upamo in srčno želimo, da se 13. oktobra spolni domoljubni klic na korist Slovencem Koroškim.

Volitve na slovenskem Štajarskem.

V včerajšnjem „Slov. Gosp.“ oklicuje osredni volilni odbor kandidate, ki naj jih Slovenci v 3 volilnih okrajih volijo. Obširni oklic sklepa tako-le:

„Vabimo torej vse poštena in blagodušne domoljube, zbrati se okoli naše konservativne zástave, ki je brez dvoma prava zástava ljudstva, katero je v svoji ogromni večini konservativno, to je: udano kat. cerkvi in verno, ter se svojih starodavnih pravic in navad drži, ako so njegovim razmeram prikladne. Priporočamo Vam tedaj, predragi rojaki, naslednje gogospode, ki so prijatelji in branitelji naših načel, kot kandidate za državni zbor:

I. Gospoda **Jan. Pajka**, bivšega profesorja na Mariborski gimnaziji, za kmetske srenje Mariborskega volilnega okraja s sodnijskimi okraji: Maribor, Slov. Bitrica (volišče Maribor), Konjice, kder je ob enem volišče, Slov. Gradec in Marenberg (volišče Slov. Gradec). *)

II. Gospoda **Mih. Hermana**, slovenskega deželnega poslanca in odbornika v Gradci, za kmetske srenje Ptujskega volilnega okraja s sodnijskimi okraji: Ptuj Ormuž, Sv. Lenart (volišče v Ptuji, Rogatci), Ljutomer in Gornja Radgona (volišče v Ljutomeru).

III. Gospoda **Fr. Kosarja**, kanonika v Mariboru, za kmetske občine Celjškega volilnega okraja s sodnijskimi okraji: Celje, Vransko, Gornjigrad, Laško in Šoštanj (volišče v Celji), Brežice, in Sevnica (volišče v Brežicah).

Prosimo lepo vse poštenjake, posebno pa častito duhovščino in slavna županstva, da prav marljivo delajo za te može, ki so naši pravi zaupniki, da zmaga naša pravična stvar.“

*) Pri nasvetovanji g. Pajka dodaja „Slov. Gosp.“ sledečo opazko: „Gosp. prof. Pajk se je vsled porazumljenja med obema strankama na podlagi tega, kar smo kot „poslednjo besedo“ od svoje strani v „Gospodarju“ štev. 30. (proti koncu) rekli, in v soglasji s tem volilnim oklicem za kandidata postavil in z dobro vestjo priporočil“.

Slovstvene stvari.

Najnovejša slovenščina.

Kakor na svetu vse napreduje, tako napreduje tudi jezik; pa kakor v politiki oni „napredek“, s katerim se bahajo naši „mladi“, ni pravi napredek, temveč le pot k narodovemu propadu; tako tudi najnovejša pisava nekaterih slovenskih pisateljev je veliko bolj v škodo, nego v korist slovenskemu jeziku. Kakor se nam je nova neslovenska politika prinesla iz Štajarskega po nekaterih prenapetih „naprednjakih“, tako se nam tudi nova pisarija od taiste strani vsiluje po nekaterih prenapetih učenjakih. *) Da s tem gre slevenščina res rakovo pot, prepriča se lahko vsakdo, če bere na priliko nekdanji „Glasnik“ pa sedanjo „Zoro“ in posebno „Vestnik“, ali članke v prejšnjih tečajih naših časopisov, pa sostavke naših dni v „Narodu“ ali v „Soči“. Če že sam ni od novotarij zaslepljen, spozná lahko vsak, da naše slovstvo peša in da se slovenščina nagiblje že k propadu. Kajti mesto blagoglasnega in razumljivega slovenskega jezika pišejo neokorno in težko-umevno štajarsko-ogersko narečje; in to jim je napredek.

Se vé da braniti ne moremo nikomur, da piše v svojem narečji, in to tudi ni nič čudnega ali novega; pa čudno in novo je to, da ti novi „pisci“ mislijo, da so oni sami vzeli slovenščino v „štant“, ter samo svojo pisavo imajo za čisto slovenščino, vsako drugo kot „zastarelo“ zaničljivo zametujejo! Zato se ogibujejo v svojih spisih marsikterih lepih, starih in v ljudstvu vkoreninjenih besed in rekov, češ, da so „nemčizne“ (izvrstno lepa oblika, škoda, da je niso v Dunajsko razstavo poslali!), da jih nadomestijo sè svojimi deželnimi ali celó le krajnimi izrazi, ali pa — in to je posebno „nobel“ — z besedami iz drugih slovanskih narečij. Pri tem se ozirajo preveč na staroslovenščino in na druga slovanska narečja, pa premalo na narodno govorico.

Le nekoliko izgledov.

1. *Brati — čitati.* „Slobo dakle nemčizni brati v pomenu čitati, konči v boljših spisih!“ kliče g. R. B. v „Vestniku“ konec svojega članka, v katerem trdi, da je beseda brati v pomenu čitati, lesen vzeta iz nemškega. Da se v tem pomenu ne rabi v nobenem drugem slovanskem narečji, to ni še zadosten dokaz, da je beseda brati — lesen nemčizem. Po tej teoriji bi morali iz jezika izpahniti vse tiste besede in vse fraze, ki se ne nahajajo v drugih slovanskih narečjih, in tedaj bi pisali res „vseslovanski jezik“, ali še boljše: „cvet vseh slovanskih jezikov“; a res reven bi bil tak „cvet“. Jaz mislim, da kolikor več besed ima jezik za eno in isto reč, toliko boljše je; če tudi s tem ne zagovarjam vsake spake, ker ta bi bil drugi ekstrem, tako zavržljiv, kakor prvi. — Vrnimo se k besedi brati — čitati. Ako je ta beseda v tem pomenu „nemčizna“, gotovo je tudi „latinizna“ in „grščizna“, kajti tudi Latinec ima legere — čitati, pa colligere (kar je ravno tisto, le sestavljeno) — brati, na pr., jagode; in v grškem je že Homer rabil besedo λέγω za verba colligere — besede brati, to je, čitati. In slovensko ljudstvo (in to mislim, da ima pri tem tudi svoj glas) kako govorí? Naj bo le res, kar pravi omenjeni „pisec“, da na levem pobrežji Dravskem šče skoro vsak neškolan človek golči: šteti, štetje, in tako tudi Prekmurec in hrvaški Slovenec — kako pa „golči“ vsa velika večina drugih Slovencev po Kranjskem, Primorskem, Koroškem in tudi po Štajarskem? Menda le brati, kar pa je, kakor R. B. sam spoznava, v rabi tudi ondi, kjer se govorí šteti ali čitati. Po mojih mislih se je tudi beseda čteti, šteti, čitati začela rabiti v tem pomenu ravno tako, kakor beseda brati; saj med besedo brati — verba

*) Gosp. Bož. Raič je posebno ploden o tem „napredku“. Vred.

*

colligere, in besedo šteti — verba numerare ni velik razloček. Zato s tem ne zametujem besede „čitati“, naj se le rabi, kakor se rabi brez spodtikljeja iz nje izpeljana čitalnica: moj namen je le zagovarjati besedo brati, ki, če tudi v tem pomenu ni tako stara, kakor čitati, vendar je čisto slovenska, blagoglasna in v ljudstvu vkoreninjena.

2. *Bukve — knjiga.* Tudi stare bukve niso več mladim pisateljem po godi, ter segajo rajši po novih knjigah. Zakaj to? Menijo, da je beseda bukve izpeljana iz nemške besede Buch, kar pa ni res. Beseda bukve je ravno tako stara, kakor beseda kniga (ne knjiga), in še starša. Bukva je pomenjalo v stari slovenščini črko, tedaj bukve — črke, kniga (primeri lat. littera in litterae). Res, da se je začela beseda bukve pozneje rabiti v tem pomenu, pa to, kakor tudi ugovor, da je drugi Slovani nimajo, nič ne dé; beseda je čisto slovenska. Pa tudi da bi bila vzeta iz nemškega, ali bi nam to dalo že pravico, da jo zavržemo, potem, ko se je med ljudstvom že vdomačila, da se ne dá več v govorici zatreti? „Ne bodimo šalobarde! — poglejmo malo druge narode, na pr. ravno Nemce. Koliko je tujk v njihovem jeziku! Da ne navedem preveč posameznih izgledov, naj omenim le to, da so jim skoro vse besede s začetnico pf (razun onomatopoetičnih) — tujke; in to tudi sami vedó; pa kateremu Nemcu je kedaj prišlo v glavo, da bi jih zavrgel? Bodimo tudi praktični, ne le teoretični, da s svojimi teorijami ne pridemo „ad absurdum“.

3. Končnica — *nik*, na pr. odrešenik, učenik itd. g. O. C. („Vestnik“) ni všeč, in le končnica — telj mu je pravilna, „akoravno je res, ka končevka na — telj nam Slovencem od negda ne ugaja“. Pa zakaj ni pravilna končnica — nik? Zato, ker „pri Ogerskih Slovencih je vse živo končevk na — telj“; ergo „slobi godne“ so te nepravilnice na — nik. — Jaz pa mislim, da v slovenskem jeziku naznanja končnica — nik ravno to, kar — telj, namreč delajočo osebo; in za trpečo nam veljá le končnica — nec. Ali moremo in smemo te lastnosti našega jezika prezirati in žrtovati Hrvatom v ljubo? Toraj: odrešenik ali odrešitelj, učenik ali učitelj je vse eno in dobro; nasproti pa: mučenik mesto: mučenec je „hrvatizna“.

4. *Še — šče.* Kdo bi si bil kedaj mislil, da se bo besedica še sčasom v pisavi spremenila v grdo spako šče? Pa zakaj? Zato, ker v nekem kotu Slovenije se tako govorí, pa je dosti; tako mora biti. Morda si jo mladi „pisci“ razlagajo in opravičujejo tako-le: Kakor se zdaj piše išče m. nekdanjega iše, ognjišče m. ognjiše itd., tako tudi šče m. še. Če je pa taka, adio š! Pisalo se ne bo za naprej več: hiša, šala, piše itd., ampak dosledno: hišča, ščala, pišče itd.!

Za danes naj to zadostuje. Moj sklep iz tega je ta-le: Dan za dnevom se množí število novih oblik in besed, in „čobodra“, ki se iz njih napravlja, loči se čedalje bolj od narodnega jezika, dokler ne pridemo do one blažene dôbe, katero je videl že napraj v duhu rajni Prešeren, ko bomo pisali in govorili

„Ko žlobodrali so tam v Babiloni,
Ko bil jim Bog je govorico zmedel“.

J. K. *)

Nov slovensk politični časnik.

Ker je pisatelj teh vrstic bil v skupščini, ki je sklenila izdajanje novega kat. političnega lista, naj poroča, kako je to bilo.

Zmenili smo se, da bode list izpočetka izhajal samo po trikrat na teden, ne pa vsak dan; to pa posebno zato, ker nismo vedeli, ali bo moči dobiti tiskarja, ki kar na nos na vrat bi mogel začeti tiskati dnevnik. Ob novem letu pa list mora izhajati kot dnevnik, ako bode le dovolj „gmotne podpore“; tiskar bi se dotle že lahko priskrbel za tiskanje dnevnika. Gmotno podporo pa smo sklenili zlagati z darovi; to je, vsak konservativec bi daroval (ne pa tako, da bi kedaj od tega kakor pri delnicah pričakoval povračila) za list, kolikor bi hotel in premogel. Tako je — da o drugih molčim — precej pri zborovanji neki gospod obljubil 320 gld. kot darilo, neki g. kaplan pa 100 gold., ki jih je pa kar odštel. Da bi se pa temveč dobilo daril, bilo je govorjenje, da bi se darila dajala v dveh obrokih, kajti pri nekterih je v tem trenutku veča volja, kakor premoženje. Polovica darila bi se izplačala prvi mesec, druga pa o pol leta. Zmenili smo se, da se dá okrožnica na vse gg. dekane, pri katerih bi se sešli konservativci, da bi podpisali, koliko kdo misli darovati za list, in kdo da se misli naročiti na list. Po tem potu bi se organiziralo nabiranje daril in naročil, ki bi imelo velikansk vspeh; sicer pa bi bilo nabiranje nemogoče, in list bi bil zamorjen, predno bi bil rojen.

Da bi se pa vse to moglo tako zgoditi, izvolili smo odbor, v katerem so samo naši slavni možje iz vseh dežel slovenskih, o katerih se lahko reče, da imajo narod Slovenski za seboj. Čeravno nekteri imenovanih gospodov niso bili pričujoči v tej skupščini, nadjamo se, da drage volje stopijo v odbor. Ta odbor, ki ima pravico, privzeti si še drugih udov, bi imel izvršiti to, kar so sklenili rodoljubi, in storiti vse drugo, kar bi bilo prospešno za list. Upati je, da sl. odbor tudi vse to stori; sicer ne bode lista.

Zastran imena lista ni bilo posebnega govorjenja. Neki rodoljub je samo izrekel misel, naj bi se list imenoval „Slovenija“, ker je list s tem imenom že enkrat izhajal. Jaz sem pa teh misli, da se ne bi list imenoval „Slovenija“, ker teh imen imamo že dovolj, in nov list s tem imenom delal bi le zmešnjavo. Več gospodarjev v hiši ni dobro, več otrokom enih in istih starišev se ne daje eno in isto imé; tako tudi ni dobro bankam, listom itd. nakladati imé „Slovenija“. Nekdanji list „Slovenija“ se je še lahko tako imenoval, ker še ni bilo drugih in drugačnih „Slovenij“; al zdaj bi bilo to imé le v zmešnjavo. Čehi imajo „Čeha“ (list), Moravani imajo „Moravana“ (list); zakaj mi Slovenci ne bi imeli „Slovenca“ (list)? Imé „Slovenec“ gotovo ni slabše od „Slovenije“; boljše je pa v tem, da ne dela zmešnjave, in da se nekako lože izgovarja v dativu in lokalu.

Gledé vrednika ni bilo govorjenja, to se je pripustilo sl. odboru. Tukaj, kjer sem jaz, kroži ta misel, naj vrednik ne bode duhoven; vzrok je ta, ker duhoven našim nemčurskim in mladoslovenskim listom ne more slediti v kaluže, kjer se jim nasproti postavi najlože neduhoven, ki bi se izključljivo posvetil vredovanju lista; drugač pa list ni veliko vreden. Pri nas je ta misel, da vrednika novemu listu dobiti, ne bode treba daleč hoditi. List, ki ga on zdaj že vreduje, in je priljubljen, je vsaj toliko političen, kakor je „Sl. Nar.“; pogumen je pa tudi tako, kakor ne vsak; dan danes je pa pogum velik faktor, ko se „obče mnenje“ le „dela“. Odboru po tem takem ne bi bilo treba veliko skrbeti za vrednika, skrbeti mora le, da se veliko veliko daril in naročil dobí; zakaj prva, druga in tretja stvar so novci in zopet le novci!

Toliko v pojasnjenje in prevdarek! x.

*) Obljuba nam jako draga; saj je „baš“ več mladoslovenskih tacih ekscelencij! Vred.

Slovensko slovstvo.

* *Izvirek premožnosti ali pravi pomoček za nje napravo in ustanovitev med ljudstvom.* Spisal in na svitlo dal Josip Godina-Verdelski v Trstu 1873. — Glavni obseg te knjige je: delo in njegova moč; zaupanje in zanašanje na samega sebe; umna in pravočasna poraba ugodnih priložnosti; denar in ravnanje ž njim; brzdanje nagnenj, poželenj in navad; dobro gospodarstvo; kako se človek lahko ogiblje škodnih dolgov? Hranilnica in pomočna društva; društva zmernosti; nekaj o tako imenovanem „komunizmu“ in „socijalizmu“; skrb za zdravje; obnašanje z ljudmí; prava pobožnost.

Iz tega razvidijo bralci naši, kako mnogovrsten je obseg te knjižice, ki je na svitlo prišla s podporo rodoljubov gosp. Gorupa in gosp. Kalistra in katera naj se po njuni želji manj premožnim prodaja po 20 soldov (po pošti 24 soldov), sicer pa po 30 soldov ter se dobiva pri g. pisatelju „Via Farnedo“ v Svetinovi hiši štev. 28. — Knjižica ima dobrih podukov lepo število v sebi; temu pa, da obdeluje tudi ozdravljanje nekterih bolezni, nikakor pritrditi ne moremo, kajti taki navodi, če tudi jih piše zdravnik, so po zlorabi večkrat škodljivi kakor koristni. Ko bi bil marljivi gosp. pisatelj le svetoval, kako se ogibati boleznim in odvračati škodljive vplive, več bi bil koristil, kakor da svetuje, kako „medehati“ kolero, mrzlico itd.

Naši dopisi.

Iz Trsta 20. sept. (*Volitve; kralj Italijanski; letina; demonstracije lahonske.*) Volitve v državni zbor so pred durmi. Treba se bo tudi nam Tržaškim Slovencem hudo boriti zato, ker okolica s 4. mestnim razredom voli. Akoravno ima okolica po številu prebivalcev polovico več glasov, vendar nismo prav na trdnem; več kmetov ne bo prišlo volit, ker nimajo pravega pojma o volitvi in se žalibog še sploh malo brigajo za-njo. Zraven tega pa pritiska magistrat s svojimi komisarji in njihovim vplivom na uboge kmete, da ne vedó nekateri, koga da bi poslušali. Upati vendar je, ker so se sem ter tje po okolici volilni shodi napravili ter osnoval centralni odbor za okolico, da utegnejo volitve vendar nam na korist se izvršiti. — V torek 16. dne t. m., ko se je Italijanski kralj Viktor Emanuel po noči skozi Nabrežino v Beč peljal, je ogromno število Lahov in lahonov, največ pa takih, katerih imena se na ič končajo, potovalo nekaj že z jutranjim vlakom in nekaj z večernim na Nabrežino, kamor je prišel tudi iz Trsta močan oddelek straže in žandarjev, ki so vse vhode na postaji obstavili, da razen osobja železničnega nobeden ni smel stopiti v omenjeno postajo. Naši „Italianissimi“ so se nadejali, Bog vedi, kakega sprejema ali vsaj simpatične predstave, ko se pripelje kralj že po 11. uri zvečer. Al ne minute se ni ustavil vlak, ampak le toliko počasi je skoz postajo drdral, da je neki gospod mogel pismo Tržaškemu konzulu oddati. Smešno bilo je videti vse ognjene Lahone gledati skoz ograjo kakor kuretino, na zadnje pa z dolgim nosom odriniti jih. Da pa Tržačani niso smeli na kolodvor, to je bilo že pred prihodom želja kralja, po telegrafu izražena. Vrnili so se zato tako potrti še le v jutru z mešanim vlakom v Trst, da popred vsi ognjeni so bili zdaj kar beli. Demonstrovati, kako vneti so Tržačani za Avstrijo (?!), so nekateri bogataši več tisoč lir ubogim darovali zato, ker je Italijanski kralj na Avstrijsko zemljo stopil! Ali mislite — je nekdo gledé na to demonstracijo vprašal: ko bi bil naš cesar v Trst prišel, koliko darov bi bili ubogi od njih dobili? Tako značijo nekateri Tržačanje domoljubje! — Letošnja letina bo v okolici prav slaba; kar ni trtna bolezen, to je toča, in kar je toča pustila, vzela je suša; vina ne bode skoraj nič, le pri sv. Križu blizo Nabrežine dobro kaže; koruza je drobna in majhna. Ubogi kmet ne bo vedel, s čim davek plačati in sebe preživeti. Kdaj neki se bodo nam zmanjšali davki in vžitnina, katera sosebno v Trstu je tolika, da se skoro ne more več izhajati. Okoličani se vedno pritožujejo zoper eno ali drugo krivico, katera se jim godí; pa so veliko sami tega krivi; vsaj se nobeden ni popred za volitve brigal, zato so bili izvoljeni taki, kateri se za korist okolice niso ne za las potegnili. Evo vam okoličani! zdaj je zopet čas, da si pri volitvah izvolite prave zastopnike in sicer take, kateri bodo iz ljubezni do naroda za vas delali in popravili, kar so slednji zagrešili. Živo vam zato na srce pokladam, zberite se večkrat skupaj; pogovarjajte se, kdo in kakošen mora vaš poslanec biti, potem pa na dan volitve gotovo pridete v obilnem številu volit. Nikar ne mislite, če en dan zgubite, da ga v škodo zgubite. Nikakor ne! zguba enega dneva vam bode na dvoje povrnjena. Okoličan.

Iz Tržaške okolice 21. sept. = „Slov. Narod“ je začel po svoji surovi navadi napadati tudi Tržaško slovensko duhovščino, katera je v Trstu, kakor tudi v njegovi okolici, zvesta svojemu poklicu, slovenščino vedno podpirala z besedo in djanjem. Le samo imenik družbe Mohorjeve naj se pregleda; popraša naj se gosp. Godina, komu je svojih časnikov in knjig največ oddal? Poznam duhovna v Trstu, ki vsako leto med slovensko ljudstvo v Trstu in v okolici za 2 do 300 gld. različnih slovenskih knjig brez vsega dobička, večkrat pa še v svojo precej veliko škodo oddá. Ali ni Tržaška slovenska duhovščina slovenske čitalnice podpirala v Trstu in v okolici? Zarad tega so jo Lahoni preganjali in psovali. Poganjala se je pri volitvah za slovenske poslance, kateri so pa žalibog! potem v mestnem zboru vedno molčali, in duhovščini nasprotno glasovali. Vse to je „Sl. Nar.“ ali neznano, ali je pa pozabil, kar je nekdaj sam pisal. — „Slov. Narod“ duhovnom vsako kapljico vina, katero popijejo, in še tako nedolžno razveseljevanje hudodeljno zavida. Očita jim igro, sam pa ne vidi svoje nepoštene igre z najdražimi svetinjami naroda slovenskega. Sram ga bodi! — Volilni shod v Rojani je gosp. Nabergoju zarad preliberalnih, po bobnarju dr. Vošnjaku mu vdihnjenih izrazev marsikak glas odnesel, ki bi ga bil sicer gotovo dobil. — Nov politični časnik „Slovenijo“ željno pričakujemo.

V Gorici 21. sept. *) (*Odpoved županova; demonstracija lahonska; šolski prekúc; Winklerjevo imenovanje; volitve.*) Majhini vzroki imajo mnogokrat velike nasledke. Nasproti škofiji je hotel neki gosp. Sc. hišo prezidati. Predloží načrt magistratu in župan mu podelí dovoljenje, da sme zidati. Gospod župan ni vedel ali ni mislil, da je že leta in leta občna želja, da bi se ondi ulica razširila in zravnala! Ko je bila krava že ušla iz hleva, to je, ko je Sc. zidalno dovoljenje že v rokah imel, začne se med mestnimi starešinami in po časnikih obravnavati potrebnost razširjenja ulice pri Sc-ievi in dveh sosednih hišah. Stvar pride tudi v sejo starešinstva; ono sklene, da se ima Sc. dano dovoljenje preklicati in hiša odkupiti. Sc. se pritoži zoper ta sklep in dobí pri namestništvu in dež. odboru pravdo. Zdaj se zidanje po izvirnem načrtu nadaljuje. Pretekli teden je imel župan namestnije odlok starešinstvu naznaniti. V dotični seji pa ni ga bila volja, da bi bil osebno predsedoval, ampak je naprosil prvega podžupana, naj bi on predsedništvo prevzel. Ta pa se je branil, češ, da ni v tej stvari dovolj oborožen, da bi morebitnim inter-

*) Željno pričakovano! Vred.

pelacijam odgovarjal. Na to pošlje župan še tisti večer svojo odpoved, in odide na Dunaj. Seje pa ni moglo biti zavoljo premajhnega števila nazočih starešin. Dne 18. t. m. je bila zopet seja, pa se odpoved županova ni sprejela. Vendar pa menimo, da se župan ne vdá. Trdijo, da je preveč svojeglaven, da hodi rad v škodo na polje mestnemu starešinstvu, da zamenjava delokrog, ki ga ima kot predsednik v starešinstvu, z delokrogom, ki mu pristoja kot magistratnemu glavarju. Zamér se ni že prej manjkalo; tako da brž ko ne ostane župan pri odpovedi. — V isti seji 18. dne t. m. se je tudi sklenilo, naj se preiščejo dogodki pred železnično postajo Goriško oni večer, ko je došel kralj Italijanski. Vsakemu razen uradnih oseb je bilo prepovedano iti noter, na kolodvor, in bili so od znotraj vojaki za stražo razpostavljeni. Ko pride vlak, zaženó nekteri „evviva"! in derejo proti zagraji (leseni), ki loči notranji prostor od zunanjega. Ko je ondi stoječi vojak ta naval zapazil, vzdigne kopito, in množica se je morala nenadoma umakniti. Tako so prišli nekteri v stisko, in govori se, da je tudi ta pa ta ranjen. Na nasprotni strani kolodvora stoječi ljudje niso od „rabuke" na drugi strani nič zapazili, tedaj ni bilo posebnega hrupa. Vendar pa je „Isonzo" to reč tako ostro popisal, da je naredil iz komarja vola. Zarad tega je tista številka „Isonzova" konfiscirana. — Ker so Italianisimi videli, da ne morejo pri postaji primerno demonstrovati, tekli so 10—15 minut naprej in prižgali tam, ko se je vlak bližal, 40—60 bengaličnih ognjev v Italijanskih barvah — se ve da — te reči se bodo zdaj preiskovale; jaz pa mislim, da se vse — razkadí brez nasledkov. — Iz Dunaja se poroča kot gotovo, da se ustanovi na tukajšnji vadnici pripravljalen razred za srednjo šolo, v katerega bodo hodili učenci iz 3. razreda ljudske šole. No, to bi ne bilo še tako hudo; al vsa modrost ustanoviteljev tega razreda obstojí v tem, da se v istem razredu ne sme nič podučevati v maternem jeziku, še materni jezik kot predmet menda ne. Zato imajo biti slovenski in laški učenci skup. Pravijo, da to je sad lanskega Wretschkovega nadzorovanja tukajšnjih šol. — Druga lepa historijca je ta, da nam vzamejo najboljšega političnega uradnika, g. Winkler-ja, namestniškega svetovalca, ne le iz Tomina, kjer je nenadomestljiv, temveč iz političnega delokroga sploh in mu izročijo administracijo in ekonomično upravstvo vseh šol v Istri, Trstu in na Goriškem, in to proti dotičnim deželnim postavam. — O volilnem gibanji ni pri nas nič novega; menim, da se bo odsihmal več delalo, ko pisarilo in — psovalo.

V Ložu na Notranjskem 15. sept. (*„Tednik" pa dnevnik slovenski.*) Slišal sem prerokovati staro babico, da bo enkrat narobe-svet, to je, da mlado bo več vedilo nego staro. Pa jej nisem verjel. Al, glejte si no, kdo bi si bil mislil, da se to vže tako hitro vresniči! — Bore „Tednik", komaj je iz lupine zlezel, pa je vže ta spak tako prekanjen, zvit in hudoben, da v teh čednostih je njegov oče „Sl. Narod" kar le muha; vže ga je sinko „Tednik" prekosil! Že stari cvili, kakor mlade sliši. Narobe svet! Pa le potrpimo še malo; kmalu bo ta fantalin očetu pod nos zabrenkal, da mu gradivo krade, da nič ne vé, da je neumen, da je star — in zato naj odlazi! Bralci „Novic", ki so tako srečni, da ne beró imenovana „očeta" in „sinka" in tedaj ne zametujejo denarja za počrnjeni papir, naj po tem vvodu zvedó, da dnevnik „Narod" je začel „Tednika" ponatiskati. Pod štev. 210. namreč je prinesel pogreto rihto pod naslovom: „Duhovni in kmetje". V tem spisku sta se ta dva duhova — tako prekanjeno našemila, tako pohinavščila, tako po krokodilje cvilita in vabita, tako pohlevno in pobožno Božje zapovedi razkladata, da, kdor bi tičev ne poznal, kar vsedel bi se k njima na limanice. Vajino vabilo je tedaj namenjeno le prav neumnim tičem. Kdor Vaji pozná, dobro vé, da sta v slovenskem jeziku to, kar „Tagblatt" v nemškem. Ako bi vidva resnično za vero bila, ne bi si bila z svojega gesla izbrisala vere. Kaj ne? — čas gré h koncu; volitve so pred durmi — sta si mislila, e, kaj veljá, nategniva še zadnje strune, ogrniva si jagnetovo kožo, idiva in potrkajva na vrata kmetov; — kmet, si mislita, je pobožen, zraven pa neumen, zato ne čuti, za katerim grmom zajec tičí, — dober je glas, naj se vjame kjer koli, ali kakor koli. Al vendar zmotila sta se! Kmetje so dobrega in dolzega spomina in trdne volje. Nikar si ne domišljujte, da ste poštenega kmeta preverili, če vpričo njega zabavljate zoper „farje" in cerkev. Oni se nepremakljivo držijo staropravega slovenskega gesla: „za vero, dom in cesarja!" Oni spoštujejo svoje duhovne gospode in vedó, kedaj jim gré poslušati jih in kedaj ne, bolj kakor vidva. — Proč tedaj z vajnim hinavskim misijonom! Volili bomo po nasvetu „Novic"; hočemo videti, kje bo zmaga.

Iz Kostanjevice 11. sept. (*Poslano.*) Mi zdolej podpisani farmani Kostanjeviški tirjamo od dopisnika, ki si je drznil v „Slov. Narodu" v našem imenu o naši častiti duhovščini, zlasti pa o gosp. kaplanu tako nesramna obrekovanja in laží po svetu trositi, naj pové, kje je tista večina farmanov, ki ga je za tako sleparstvo pooblastila? naj jih po imenu in priimku razglasi, da svet toliko lože njegove laží in črne nakane izvé.

J. Jenškovič.	posestniki	Jože Cvelbar	posestniki
France Miklavž		Andrej Jordan	
Jernej Furar		Jože Jordan	
Matija Hervat		Janez Jordan	
Jure Hodnik		Janez Špelič	
Janez Hodnik			

v imenu vseh druzih poštenih farmanov.

Iz Ljubljane. (*Iz seje deželnega odbora 20. sept.*) Deželni glavar poroča, da se je jako lepo vršila 18. dne t. m. svečanost otvorenja deželne vino- in sadjerejske šole na Slapu, in da iz obilnega udeleštva je bilo veselo videti, da se Vipavci zanimivajo za to napravo. — Slovenski „Matici" in Kranjski kmetijski družbi se je izrekla zahvala za Slapski šoli podarjene knjige. — Na dopis deželne vlade zastran pobiranja priklad za zemljiško odvezo je deželni odbor sklenil odgovoriti, da se dosedanja priklada na direktne davke nikakor ne sme povikšati, ker bi je ne bilo mogoče plačevati. — Izpraznjena služba zdravnika v P. P. Glavarjevi bolnišnici v Komendi se je oddala dr. Fortunatu Müllner-ju, dosluženemu c. k. okrajnemu zdravniku, sedaj sekundariju v Ljubljanski bolnišnici, ter se vsled tega razpiše služba bolnišničnega sekundarija. — Za napravo ceste čez Babno goro v Bohinju po novem tiru, katero imate napraviti občini Bistrica in Srednja Vas, je deželni odbor sklenil, dati posojila iz deželnega zaklada proti 5% obrestim.

— (*Izvrševalni volilni odbor za Kranjsko*) oklicuje v današnjem listu kandidate za državni zbor. Obravnava kandidatov s zastopniki tako imenovanega „centralnega odbora" je prestala v tistem trenutku, ko je ta odbor v „Narodu" razglasil tudi kandidate za Kranjsko. — Pri tej priliki pa, ko so nam v obličji že prihodnje volitve, opomnimo župane, naj skrbno pazijo na to: ali je imenik volilcev popolen ali pomanjkljiv, da so izpuščeni možje, ki imajo pravico voliti, in drugi vmes vtaknjeni, ki po postavi nimajo pravice. Po postavi za volitev državnih poslancev gré županom, da oni v mestih in na kmetih sestavijo imenik volilcev; al mi smo imeli priliko videti imenik

narejen po c. kr. okrajni gosposki in v tem imeniku izpuščene duhovnike, ki opravljajo dušno pastirstvo in zato imajo po postavi volilno pravico! Zato pozor, župani! —

Da je deželna vlada Kranjska razposlala okrožnico do okrajnih glavarjev, naj ostro pazijo na svoje uradnike, da volijo kandidata nemškega „konstitucijskega društva“, to ni nič novega; tako je pretekla leta zmirom bilo, in zakaj bi zdaj ne bilo? Mi smo le radovedni, kaj bodo okrajni glavarji počeli, da zvedó volitev svojih uradnikov, ker se volitve bodo po listkih godile? Morebiti jih bodo uradniki morali v pričo njih pisati ali pa jim dado listke posebne barve!

— Ker se je po poročilu okrajnega glavarja Črnomaljskega kolera iz Hrvaškega razširila tudi že v Črnomaljski okraj in čedalje hujša postaja, je bil sejm v Črnomlji 23. t. m. prepovedan. Tudi iz Kamnegorice na Gorenskem slišimo, da so v soboto 4 mrliče imeli za kolero.

— (*Na novi slovenski politični časnik*) dohaja iz vseh okrajin slovenskih toliko naročil in zagotovil še posebne denarne podpore, da gotovo brž ko bode mogoče že v prihodnjem mesecu začne list izhajati.

— (*Nekaj za „Brenceljna“.*) Zadnje dni je neka banki „Sloveniji“ jako „prijazna“ stranka kolpoltirala govorica, da je vodilni ravnatelj gosp. pl. Treuenstein s 30.000 gold. bankinega denarja pobegnil. Dasiravno je stvar sama na sebi nemogoča, kajti bankini denarji in vrednosti papirja so pod **tremi** ključi, od katerih nima vodilni ravnatelj nijednega, so nekateri vendar le verjeli kosmato pravlico.

Da se pride vsacemu sumu v okom, naznanjamo s tem, da je bil gosp. pl. Treuenstein na Dunaji zavoljo pravde proti Fachini-ju, sedaj pa je zopet tukaj, ter opravlja svoja dela kakor poprej. Nekaterim ljudem se menda sline cedé po tisočih banke „Slovenije“, posebno zdaj, ko bo treba cvenka za agitacijo.

— (*Nakupit goved Miricodolskih in Belanskih*) iz državne subvencije se konec tega meseca gospoda Seunig in Lasnik podasta v zgornje Štajarsko, gosp. Šolmayer pa na Koroško. Okoli 8. ali 10. dne prihodnjega meseca oktobra utegne tedaj v Ljubljani očitna dražba nakupljene živine biti. Prihodnjič se bode naznanil dan za gotovo.

— (*Oskrbovalnemu odboru „Narodne tiskarne!“*) Pri zadnjem občnem zboru se je sklenilo, da ima prihodnji občni zbor „Narodne tiskarne“ biti meseca septembra t. l., da se ga morejo tudi tisti udje vdeležiti, kateri imajo pozneje s šolo opraviti. Meseca septembra bode kmalu konec, a o občnem zboru ni ne duha ne sluha, dasiravno bi se imel pravilno najmanj 14 dni popred po časnikih oklicati. Pri zadnjem zboru smo opravilnemu odboru še zaupali, a njegovo sedanje obotavljanje in samovlastno postopanje kaže, da one pritožbe niso bile prazne. Zato naj se ne čudi, ako mu delničarji pri prihodnjem občnem zboru djansko izrekó nezaupnico.

Več delničarjev, katerim po preteklem septembru zarad šole ne bo mogoče, občnega zbora se vdeležiti.

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

Kolovodji ustavoverske stranke kisle obraze delajo, boječi se, da pri volitvah zmagajo federalisti in da se kmalu presukne sedanja sistema; to potrjujejo tudi glasi iz Ogerskega. — Po 4dnevnem bivanji na Dunaji je potoval kralj Italijanski v Berolin; judovski kričači na Dunaji so „zmagovalca papeževega“ tako navpili, da ga neki še zdaj ušesa bolijo. — 19. dne t. m. se je na Dunaji začel mednarodni zbor kmetovalcev in gozdarjev, obilo obiskan tudi od mož iz tujih dežel. Drugi pot poročamo obširno. — Razstava se končá 31. oktobra. — Hrvatje imajo bana. J. Mazuranić, nekdaj dvorni kancelar, je zdaj njih ban, — mož „čistih rok“, če tudi ne najpopularniši na Hrvaškem, vendar je občespoštovan, pošten skozi in skozi, in pozná deželo in administracijo popolnoma. V eni zadnjih séj je poslanec Jakić vprašal vlado: ali ona vé, da strada ljudstvo in da po hudih boleznih mrjó ljudjé in cepa živina? Zastopnik vladni je odgovoril, da, žalibog, vse to vé, in da od okrajnih gospósk pričakuje vlada nasvetov o teh nadlogah. No, no, le počasi! — Žitna letina na Ruskem je v obče dobra.

Listnica vredništva. G. Fr. K. v Sl. Gr: Zarad gnojiščine pumpe obrnite se na g. Jožefa Jarca, posestnika v Medvodah. — Nekaterim g. dopisnikom: Danes ni bilo mogoče.

Milodari za Dolence: Gosp. Strekar v Ljubljani 1 gold.; gosp. K. Vrhniški v Trstu 2 gold. (Izročeno kat. društvu, da priloži donesku nedeljske „besede“).

Slovenci na Kranjskem!

Zopet nas Cesarja veličanstvo kliče na volilno bojišče, in to po *novi* postavi, po kateri imamo kar naravnost v *državni zbor Dunajski* voliti poslance.

Tista centralistična stranka, katera trdi, da ona je vstvarila Avstrijo in da le ona jo zdržuje ter zato gospodovati hoče vsem narodom takraj Litave, radovala se je že, da *nova* volilna postava potrla je federalistično stranko po vseh deželah tako, da se še volitev udeležila ne bode.

Al zmotila se je! Stranka naša preživo čuti, kako *neizmerno važne* so ravno te volitve, zato bode po vseh deželah pogumno stopila na bojišče; ona ravno v tej novi volilni postavi vidi, da presvitli cesar po njej zopet ponavlja preblage svoje besede: „*jaz hočem mir imeti s svojimi narodi!*“

Ta klic bodo poslušali vsi narodi, ki vso svojo moč hočejo zastaviti v to, da državnopravna stranka *zmaga* v prihodnjih volitvah in tako nakloni si priliko, razodeti na ustavni poti Njegovemu veličanstvu, da ne samo nemški, temuč *vsi* narodi Avstrijski hočejo *ustavo* in da prav iskreno hrepenijo po *ustavi*, — al po ustavi *taki*, ki je *pravična vsem* narodom, da po njej v *avtonomno* (samoupravno) *vredjenih deželah* se vrne *zadovoljstvo* med vse narode in da *mir nastane med vsemi narodi* po želji vladarjevi, a gotovo tudi po želji vseh lojalnih narodov Avstrijskih in še posebno zvestih Slovencev.

V ta cilj in konec stopili bomo tedaj tudi mi Slovenci na Kranjskem, kakor bratje naši na Štajarskem, Koroškem in Primorskem, prihodnji mesec na volilno bojišče, — al žalibog, da imeli bomo, kar nikdar nikoli ni še bilo, zdaj povsod boj z *dvojnim* nasprotnikom: nasprotnikom *tujega* in *domačega* tabora.

Oni *laži-liberalizem*, ki dandanes „svobodo“ in „napredek“ pred vsem v tem išče, da spodkopuje veri in katoliški naši cerkvi večno njeno veljavo, je okužil tudi nekatere naših ljudí, da so zapustili *starodavno slovensko zastavo*, pod katero smo, zložni in edini, dozdaj zmagoviti zapuščali volišča.

Al, ako Bog dá in poštenost slovenska, bode zmaga tudi v prihodnjem dvojnem boji naša, kajti vsak pošten rodoljub vidi, da oni liberalizem je poguben narodu našemu tako kakor Avstrijo tira v propad in da državnopravna stranka le *pravico* hoče na vse straní in nikjer z drzno roko ne podira, kar koli stojí na pravični podlagi, — ona dobro vé, kaj zahtevati pravico ima *narod slovenski*, da le *zedinjen v upravno celoto*, *ravnopravnost* doseže v vsem, kar je njegovega, — da se kmetu našemu po novi zemljiški vredbi olajša presilno breme davkov, — malemu rokodelcu pripomore na bolje — in se zacelijo še mnoge druge rane.

Možje slovenski! predragi rojaki! da pa veste, *katere* može naj volite, nasvetuje Vam jih ne po svojem lastnem izmišljenji, ampak po *zaslišanji mnozih veljavnih glasov iz dotičnih okrajev*, oni odbor „Slovenije“, pomnožen še po zastopnikih katol. političnega društva, ki Vas je pretekla leta že večkrat klical na volilno bojišče, na katerem ste vselej častno zmagali. Kot dobri stari prijatelji si stojimo zdaj v tem imenitnem trenutku zopet nasproti; z zaupanjem se obračamo zopet do Vas, da boste radi čuli na naš glas in enoglasno volili može, ki Vam jih živo priporočamo za poslance naše, da v državnem zboru složno postopajo s poslanci druzih Avstrijskih dežel, ki so z nami na istem stališču, in v tej složnosti večo moč dosežejo.

Volite vestno in možato, in srečne bodo volitve Vaše. Vedite, da v Vaših rokah je zdaj našega naroda čast in sreča. Branite jo po vsi svoji moči. *Ne vdajte se!* — niti na levo, niti na desno, odkodar Vam utegnejo sladka vabíla doiti, — pravo je le pod geslom: „*vse za vero, dom, cesarja!*“

Ti možje pa so:

I. V kmečkih občinah:

1. Za Ljubljansko okolico in Vrhniško, ki volite skupaj v Ljubljani, Litijsko in Zatičniško, ki volite v Litiji, Ribniško in Vélikolaško, ki volite v Ribnici:

gosp. grof Jože Barbo,

véliki posestnik v Rakovniku na Dolenskem in deželni poslanec.

2. Za Postojnsko, Bistriško, Senožeško in Vipavsko, ki volijo skupaj v Postojni, Planinsko, Ložko in Idrijsko, ki volijo v Planini:

gosp. grof Karol Hohenwart,

véliki posestnik v Ravnah na Notranjskem, bivši predsednik c. k. ministerstva.

3. Za Kranjsko, Loško in Tržiško, ki volijo skupaj v Kranji, Kamniško in Podbrdsko, ki volite v Kamniku, Radoliško in Kranjskogorsko, ki volite v Radolici:

gosp. dr. Jože Poklukar,

deželni poslanec.

4. Za Novomeško okolico, ki voli v Novem mestu, Krško in Kostanjeviško, ki volite v Krškem, Črnomeljsko in Metliško, ki volite v Črnomlji:

gosp. Janez Irkič,

notar v Krškem in deželni poslanec.

5. Za Kočevsko, ki voli v Kočevji, Trebansko in Žužemberško, ki volite v Trebnem, Rateško in Mokronoško, ki volite v Ratečah:

gosp. Emanuel Tomšič,

posestnik in župan v Trebnem.

II. V mestih in trgih:

1. Za Postojno, Idrijo, Vrhniko, Lož, Radolico, Tržič, Kamnik, Kranj in Loko:

gosp. dr. E. H. Costa,

odvetnik in deželni poslanec.

Poslanec za Novomesto, Višnjogoro, Krško, Kostanjevico, Črnomelj, Metliko, Kočevje in Ribnico — kakor tudi

poslanec za Ljubljansko mesto in kupčijsko zbornico se naznanita vprihodnje.

V Ljubljani 23. septembra 1873.

Izvrševalni volilni odbor za Kranjsko.

Odgovorni vrednik: Alojzi Majer. — Založnik: Jožef Blaznikovi dedici v Ljubljani.